

MED MEDICINO IN LITARATURO

Šestdeset let je minilo, odkar je zgodovina medicine našla svoje mesto v predmetniku Medicinske fakultete v Ljubljani, za nami je več kot pol stoletja bolj ali manj plodnih let, minila so v prizadevanjih, da pokažemo slovenskemu narodu, predvsem pa strokovni javnosti, da imamo svojo zgodovino, vidne osebnosti v njej in dolgo tradicijo. Doc. dr. Ivan Pintar je s številnimi objavami, predvsem pa s svojimi knjigami opozoril na pomen spoznavanja, negovanja in ohranjanja znanja o lastni stroki. Zavedal se je, da hodita tradicija in kultura z roko v roki in da je narodova kultura osnova za njegov obstoj in nadaljnji razvoj. Zato je vztrajno reševal iz pozabe »Aesculape« in pomen njihovih del razlagal v prostoru in času nastanka. Doc. Pintar je iz vrst svojih učencev vzgojil svojega naslednika; prof. dr. Peter Borisov je delo nadaljeval, ustanovil Inštitut za zgodovino medicine in z vztrajnim študijem arhivskih in drugih dokumentov spisal nekaj knjig te vrste, ki rabijo kot učbeniki študentom in kot strokovna gradiva zdravnikom in znanstvenikom.

Zgodovinarji medicine se zavedamo svojega kulturnega poslanstva v najširšem pomenu besede; plod tega je med drugim nedavna otvoritev reprezentativne zobozdravstvene zbirke primarija Franca Štolfe v Celju. Po podobni poti hodi tudi medicinska zbirka Inštituta za zgodovino medicine; trudi se za pridobitev prostorov in institucionalizacijo. Dve tako specifični nalogi nista dovolj poznani v širši slovenski javnosti. Bolj znano je dejstvo, da se stetoskopa in skalpela večči ljudje radi družijo s pesniškimi muzami, posegajo po peresu in na papir prelivajo sončne in senčne plati svojega poklica. Pa tudi obratno: pisateljem rabijo medicinske teme in zdravniški liki pogosto za tematski okvir ali osrednjo osebo književnega dela. Radovednost nas je gnala, odnosu medicina – literatura smo hoteli pogledati globlje v oči. Beseda je dala besedo, ideja se je številnim zdela dobra, vrsta simpatizerjev se je daljšala, vsebina je postala popularna, pika na i pa je bila pridobitev dr. Ihana k sodelovanju; mladi zdravnik-literat, urednik literarne revije Sodobnost, je pridobil za sodelovanje pišoče Slovence in tukaj se je krog zaključil.

V sklopu Prvih Pintarjevih dnevov bo tudi otvoritev knjižne razstave Med medicino in literaturo, ki jo je pripravil prof. Jaro Dolar ter literarni večer v prostorih Slovenskega zdravniškega društva, kjer bodo imeli besedo literarni ustvarjalci iz medicinskih vrst.

Zvonka Zupanič Slavec
Predsednica organizacijskega odbora

Po enem letu skupnih priprav in prizadevanj smo dočakali dan, ko pričenjamo naš veliki dan, prve slovenske dneve zgodovine medicine – Pintarjeve dneve. Glavni organizator, Inštitut za zgodovino medicine v Ljubljani, je povabil k sodelovanju Medikohistorično sekcijo Slovenskega zdravniškega društva, Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije in revijo Sodobnost.

Prisrčno in kolegialno Vas pozdravljam v imenu soorganizatorja Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije, katerega aktivni član je bil dr. Ivan Pintar od ustanovitve do smrti. Želim Vam in sebi, da to strokovno in delovno srečanje ne bo le vljudnostno komemorativno spominjanje na življenje in delo dr. Ivana Pintarja, temveč srečanje, na katerem bomo zvedeli o novih razsežnostih njegovega predavateljskega in znanstvenega dela.

Želim tudi, da bi se uresničila želja mag. Slavčeve, predesence organizacijskega odbora tega srečanja, da bi zvedeli mnogo novega iz zgodovine zdravstvene kulture in ob tem uživali v predavanjih, razpravah in spremnih prireditvah »teme bred dna« – Med medicino in literaturo.

Prim. mag. Mario Kocijančič

Predsednik Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije

BESEDA OB OTVORITVI RAZSTAVE

Zdravnik, ki mu skozi ordinacijo prihaja množica po značaju in usodi neponovljivih ljudi, zdravnik, ki išče diagnozo za bolezen, skrito za prikritimi dogajanjem v človeškem telesu, zdravnik, ki skuša pomagati naravi, da omili in ozdravi človeško bolečino in bolezen, zdravnik, ki zna s skalpelom izrezati bolno tkivo iz živega mesa, zdravnik, ki se trudi razvozlati zablodele miselne tokove človeških možganov, zdravnik, ki se v prosekturi srečuje z vso šloveško stisko in bedo, ko se mu razodevajo zadnje uganke življenja in smrti, mar ni naravno, da zdravnik, ki mu je dano spoznavanje in spoznanje o človeku, skuša izpovedati svoje zdravniške in človeške izkušnje tudi v leposlovju? Dolga je vrsta pisateljev – zdravnikov, ki so se uveljavili v svetovni literaturi.

Če bi skušali označiti razpon med toplino in hladom, ki veje iz literature, bi si poklicali v spomin Čehova z njegovo ljubeznijo do sočloveka in sovraštvom, kakršnega nam slika Céline s svojim gnusom do življenja.

Novejšega slovenskega slovstva si skoro ne moremo zamišljati brez pisateljev – zdravnikov.

Ni moj namen, pa tudi pristojen nisem, da bi sodil o ceni in vrednosti te literature. Od Vošnjakovega pojmovanja o zvišenosti zdravniškega poklica, ki vidi v smislu svoje narodno budne usmerjenosti v narodu pomoči potrebnega bolnika, do pretresljivih Grumovih zgodb iz prosekture in porodnišnice – mar ni to pisana mavrica, v katero bi kazalo uvrstiti slovenske zdravnike – pisatelje?

Jaro Dolar, prof. slov.
Ravnatelj NUK v Ljubljani v pokoju

VSEBINA CONTENTS

Med medicino in literaturo – uvodnik, Zvonka Zupanič Slavec

Between Medicine and Literature – Leading article

Podobe sveta v delih literarnih ustvarjalcev medicincev, Janko Kos

Images of the World in the Works of Literary Creators – Doctors

Zdravnik – pisatelj: preseganje, dopolnitev in potrditev poklica, Jurij Zalokar

Doctor – Writer: Transcendence, Supplement and Corroboration of Profession

Ožji in širši vidik odnosa med literaturo in medicino, Tomo Virk

The Relationship between Literature and Medicine

Zdravnik in umetnost, Andrej Rant

Doctor and Art

Literatura in psihoanaliza, Boštjan M. Zupančič

Literature and Psychoanalysis

Obličja norosti, Lev Milčinski

The Faces of Madness

Prispevek Vladimirja Bartola k uvedbi in popularizaciji psihoanalize, Matjaž Lunaček

The Contribution of Vladimir Bartol to the Introduction and Popularization of the Psychoanalysis

Med molièrovskimi bebci in bleščečimi specialisti, Alojz Ihan

Between Molière's Idiots and Brilliant Specialists

Vpliv Paracelsusove mediicnskemiselnosti na ustvarjalnost velikega pesnika in misleca Johanna von Goetheja v Faustu, Edvard Glaser

The Influence of Medical Thought of Paracelsus on the Creativity of the Great Poet and Philosopher J. W. Goethe, as Displayed in Faust

Motiv zdravnika v ustvarjanju M. A. Bulgakova kot simptom preloma v kontinuiteti kulture, Miha Javornik

The Motive of Medical Doctor in the Work of Mihail A. Bulgakov as a Symptom of Break in the Continuity of Culture

Zdravnik, pesnik in pisatelj Gottfried Benn, Mirko Križman

Doctor, Poet and Writer Gottfried Benn

Wystan Hugh Auden in medicina, Mirko Jurak

Wystan Hugh Auden and Medicine

Primarij dr. Rihard Jug, Anton Trstenjak

Primarius dr. Rihard Jug

Dr. Lojz Kraigher – pisatelj, zdravnik, politik, Zvonka Zupanič Slavec

Dr. Lojz Kraigher - Writer, Physician, Politician

Josip Vošnjak – kulturni delavec in politik, Bruno Hartman

Josip Vošnjak – Cultural Worker and Politician

Partizanski zdravniki – pisci o saniteti v NOV, Pavla Jerina Lah

Partisan Doctors – Writers, of the Sanitary Units of the National Liberation War in Slovenia

Prof. dr. Aleksander Gala in prim. dr. Božena Grosman – partizanska pisateljca, Velimir Vulikić

Prof. Aleksander Gala, M.D. and Prim. Božena Grosman, M.D. – The Partisan Writers

Zgodovinski, medicinski in literarni pomen črtic pokojnega primarija dr. Eman Pertla, napisanih v času njegovega pregnanstva v Srbiji, Friderik Pušnik

The Medico-Historic-Literary Significance of the Sketches Written by Prim. Eman Petl, M.D., During The time of his Exile in Serbia

Fran Göstl in Franc Derganc star. – zdravnik in pisatelj, Anton Prijatelj

Fran Göstl in Franc Derganc Sen. – The Doctors and Writers

Dr. Polde Brenčič – zobozdravnik in pesnik (1905-1986), Andrej Rant

Dr. Polde Brenčič – Dentist and Poet (1905-1986)

Doktor vsega zdravilstva in magister farmacije Rikard Karba, Šorlijev dr. Sever v romanu Človek in pol, Aleš Krbavčič

Mudr and Misc Pharm Rikard Karba in Šorli's Novel This is a Man

Ivan Hubad, magister farmacije, pesnik, prevajalec, urednik, poliglot, Minařikov nagrajenec, Štefan Predin

Ivan Hubad, M. Pharm., Writer, Translator, Editor, Polyglot and Minařik Prizewinner

Dr. Josip Ipavic med glasom, literaturo in medicino, Igor Grdina

Dr. Josip Ipavic – Between Medicine, Music and Literature

Dr. Anton Schwab – med medicino in umetnostjo, Franc Štolfa

Dr. Anton Schwab - Between Medicine and Art

Cankarske slogovne prvine in motivika Zagreba v lirski socialni prozi Bogomira Magajne, "Gornje mesto" in "Kurent" ter "Lepa Vida", Mirko Kriřman

Elements of Cankar's Style and the Motif of Zagreb in the Lyric Social Prose of Bogomir Magajna

Da ne gre v pozabo – še nekaj starejših in mlajših zdravnikov v slovenski literaturi, Davorin Valenti

Recollection of Some Older and Younger Physicians in the Slovene Literature

Jezik v prvem slovenskem priročniku za babice, Marko Jesenšek

The language in the First Slovene Manual for Midwives

Dr. Ivan Deřman u hrvatskoj medicini i knjiřevnosti 19. stoljeća, Ante Škrobonja

Dr. Ivan Deřman in the Croatian Medicine and Literature of the 19th Century and his Significance Nowadays

Kirurg subtilne duše Miroslav Čačković, (1865-1930), Vladimir Dugački

The Soulful Surgeon Miroslav Čačković, (1865-1930)

Vladimir Jelovšek – pesnik, liječnik i publicist, Stella Fatović-Ferenčič

Vladimir Jelovšek –Physician, Poet and Journalist

Pharmacopeia Krležiana, Amir Muzur

Pharmacopeia Krležiana

Ernst Freiherr von Freuchtersleben (1806-1849) - pesnik, esejist, psihiater, Helmut Gröger

Ernst Freiherr von Freuchtersleben (1806-1849) Poet Essay Writer, Psychiatrist

Giuseppe Fortunato Schmutz (Vipava 1811 – Trieste 1870), zdravnik in pisatelj, Claudio Bevilacqua

Giuseppe Fortunato Schmutz (Vipava 1811 – Trieste 1870), Doctor and Writer

Medicina in literatura, poskus bibliografije, Jaro Dolar

Medicine and Literature

MEDIKOHISTORIČNI DEL

Doc. Dr. Ivan Pintar in delo – uvodnik, Zvonka Zupanič Slavec

Doc. Dr. Ivan Pintar – His life and Work – Leading Article

Arhivarji medicinske zgodovinske miselnosti v Sloveniji, Edvard Glaser

Archivists of the Medico-Historical Thought in Slovenia